

Από τη θεωρία του **Lombroso** στη κατασκευή του (εγκληματολογικού) πορτραίτου του **ανθρωποκτόνου** στην σύγχρονη αστυνομική έρευνα

Της **Πηνελόπης Σπεντζούρη**
ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ, MSC, ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Η θεωρία του **Lombroso** αν και σχετικά αβάσιμη, έθεσε πρώτη σε επίπεδο συμπεριφορικής ανάλυσης τη βάση της ερευνητικής διαδικασίας που ακολουθείται σήμερα στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας και όχι μόνο. Μέσω μεγάλου αριθμού μη έγκυρων στοιχείων και πληροφοριών έδωσε κεντρικό ρόλο στη φυσιognωμία του υπόπτου, (το σύγχρονο και ευρέως διαδεδομένο εγκληματολογικό profile) και προσπάθησε να λειτουργήσει πρακτικά εισάγοντας στο τότε πρόωρο εγκληματολογικό προσκίνητο την έννοια της φυσιognωμικής, δηλαδή την διαδικασία αξιολόγησης του ανθρώπινου χαρακτήρα μέσω της φυσιognωμίας του (το γνωστό profiling).

Συνειρμικά ακούγοντας τους όρους «profile» και «profiling», τους συνδέουμε με τη σουρεαλιστική πραγματικότητα που προσφέρουν χολιγουντιανές σειρές όπως οι Criminal Minds, Profiler, CSI, και με όλο το εύρος του συ-

ναισθηματικού βερμπαλισμού που οι εν λόγω σειρές φορτίζουν και παρουσιάζουν τους ρόλους του αστυνομικού, εγκληματολόγου ή ψυχολόγου. Τις τοποθετούμε άμεσα σε ένα εξιδανικευμένο πλαίσιο ενός μαγικού και ταυτόχρονα δύσκολου επαγγέλματος που αποτελεί συνήθως το κλειδί στην επίλυση μιας ανθρωποκτονίας. Ξεφεύγοντας από το πλαίσιο αυτό και αξιολογώντας τους όρους λίγο πιο αντικειμενικά θα δούμε ότι η αντίληψη και η ανάλυση είναι λίγο διαφορετική και πιο κοινότητα από ότι θα περίμενε κανείς.

Το «profiling» αφορά στη διαδικασία δημιουργίας συμπεριφορικών προτύπων. Το «profile» είναι ένα είδος εκμαγείου πάνω στο οποίο αποτυπώνονται πληροφορίες που λαμβάνονται από τον τόπο του εγκλήματος του εκάστοτε περιστατικού και διαμορφώνουν μια συγκεκριμένη εικόνα, συμπληρώνουν ένα puzzle, το οποίο ενδεχομένως θα βοηθήσει στη σύλ-

“ **Το «profiling»**
αφορά στη διαδικασία
δημιουργίας
συμπεριφορικών
προτύπων”

**“ Ο Lombroso
χρησιμοποιώντας τον όρο
«φυσιογνωμία», ανήγαγε
την εξωτερική εμφάνιση
του ατόμου και πιο
συγκεκριμένα το πρόσωπο,
σε κύριο παράγοντα
αξιολόγησης ”**

ληψη του υπόπτου και θα παίζει σημαντικό ρόλο στη δυναμική της σύγχρονης αστυνομικής έρευνας. Η συμπεριφορική ανάλυση μέσω των στοιχείων που συλλέγονται στον τόπο του εγκλήματος δεν είναι μαγεία ή κάτι άλλο εξωπραγματικό, αλλά η ικανότητα ανάπτυξης επαγωγικών ή παραγωγικών συλλογισμών βασισμένων στη λογική και το ένστικτο.

Ένας από τους πρώτους που ασχολήθηκαν κατά μία έννοια με την κατασκευή του προφίλ εγκληματιών είναι ο ανθρωπολόγος Cesare Lombroso (1835-1909). Το 1876 με το έργο του «Εγκληματίας Άνθρωπος» σύγκρινε πληροφορίες σχετικά με διάφορους τύπους εγκληματιών βασισμένες στη φυλή, στην ηλικία, στο φύλο, στα φυσικά χαρακτηριστικά και στη μόρφωση. Αποτύπωσε το πρώτο στίγμα μιας εγκληματολογικής ανθρωπολογίας, προσπαθώντας να κατασκευάσει ένα είδος εγχειριδίου που θα παρείχε πληροφορίες για το πώς είναι μορφολογικά ο εγκληματίας ανάλογα το τύπο του εγκλήματος που έχει διαπράξει.

Στη προκειμένη εργασία θα γίνει μια προσπάθεια να δούμε ποια είναι τα κοινά σημεία, αν υπάρχουν, της θεωρίας του Lombroso με τη σύγχρονη τέχνη του profiling, που χρησιμοποιείται στη σύγχρονη αστυνομική έρευνα, αναδεικνύοντας έτσι την εξέλιξη μιας τεχνικής που από τη μία πλευρά ξεφεύγει από την εντυπωσιακή και ουτοπική, τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα, οπτική, από την άλλη όμως μπορεί να αξιοποιηθεί και να αποτελέσει ένα πολύ αποτελεσματικό εργαλείο.

Η θεωρία του Lombroso και η έννοια της «φυσιογνωμίας».

Ο Cesare Lombroso ήταν από τους πρώτους που ασχολήθηκαν με την αντιστοίχιση της μορφής του εγκληματία με το είδος του εγκλήματος που είχε αυτός διαπράξει. Μετά από εντατική παρατήρηση στρατιωτών και έξι χιλιάδων εγκληματιών διαπίστωσε ότι τελικά οι ψυχικές ιδιότητες και τάσεις ενός ατόμου αποτυπώνονται μορφολογικά με κάποιο τρόπο και ότι ο εγκληματίας ξεχωρίζει από τον υπόλοιπο πληθυσμό από βιολογικά δομικά στοιχεία (ανωμαλίες του κρανίου, μήκος και βάρος του κρανίου, πρόωρα γηρατειά, αρρενωπότητα, θηλυπρέπεια, πρόβλημα στην αφή) και ψυχολογικά σημάδια (tattoos, γλωσσικά ιδιώματα), τα οποία στο σύνολο τους τα ονόμασε «στίγματα» (Γαρδί-

κας, 1966). Δημοσίευσε το βιβλίο του «Εγκληματίας Άνθρωπος» (1876) όπου διαπίστωσε ότι ο εγκληματικός τύπος ανθρώπου φαίνεται από την συγκέντρωση, την υπερβολή ή την εξάρση κάποιων συγκεκριμένων χαρακτηριστικών που παρουσιάζονται στο πρόσωπο του. Εξέτασε τα κρανία των εγκληματιών ως

προς τη χωρητικότητα του κρανίου, την περιφέρεια του, την πρόσθια προβολή, τα τόξα και τις καμπύλες, το μετωπικό δείκτη, το πρόσωπο, το ύψος του προσώπου, την κάτω σιαγόνα, τον προσωπικό δείκτη και τη προσωπική γωνία. Για να δει αν υπάρχουν κρανιακές ανωμαλίες εξέτασε τη μετωπική άκανθα, τα οστεάρια, τα ρινικά τόξα, τον ινιακό ιστό, την κατώτερη κογ-

χική σχισμή, το κροταφικό τόξο, τις ραφές, την ινιακή κοιλότητα, τη σκληρήνωση και τη πλαγιοκεφαλία. Μετά από την εξέταση αυτή κατέληξε ότι σε κάθε τύπο εγκλήματος αντιστοιχεί και ένα πρόσωπο με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, με συγκεκριμένη φυσιογνωμία.

Απέδωσε στους φονιάδες στενό μέτωπο, υπέρμετρα ζυγωματικά, ασυμμετρία προσώπου, ασυμμετρία της μύτης και των κογχών ενώ υποστήριξε ότι «...στον εγκέφαλο και στο κρανίο του εγκληματία, παρουσιάζονται πολύ πιο συχνά χαρακτηριστικά έκφυλα και αντικανονικά από τον εγκέφαλο και το κρανίο των άλλων ανθρώπων...». Με παρόμοιο τρόπο απέδωσε στον κλέφτη, οβελτο πρόσωπο, επιδεξία χέρια και μικρά μάτια, στον κα-

τά συρροή δολοφόνο παγωμένο βλέμμα, γυάλινα μάτια, γρυπή μύτη, στον απατεώνα λοξή μύτη και μικρά μάτια και τέλος πλούσια μαλλιά, αραιά γένια, τεράστιο σαγόνι και πλατιά ζυγωματικά στον γεννημένο εγκληματία.

Ο Lombroso χρησιμοποιώντας τον όρο «φυσιογνωμία», ανήγαγε την εξωτερική εμφάνιση του ατόμου και πιο συγκεκριμένα το πρόσωπο, σε κύριο παράγοντα αξιολόγησης και αφού επεξεργάστηκε τον άνθρωπο σε ένα μαθηματικό πλαίσιο και μέσα από το πρίσμα ενός βιολογικού ντετερμινισμού, τον τοποθέτησε ανεπιτυχώς σε ένα μη ελεγχόμενο και απρόβλεπτο περιβάλλον όπως είναι το κοινωνικό. Διατύπω-

**“ Το «profiling»
αφορά στη διαδικασία
δημιουργίας
συμπεριφορικών
προτύπων ”**

σε λοιπόν μια θεωρία αφενός αναξιοπιοστη αφετέρου εξαιρετικά φιλόδοξη, πίσω από την οποία αχνοφαίνεται όπως θα δούμε η σύγχρονη λογική της κατασκευής του εγκληματολογικού προφίλ υπό μία ευρύτερη όμως έννοια.

Αν ανατρέξουμε στο λεξικό θα δούμε ότι τυπικά η λέξη φυσιογνωμία αφορά στο σύνολο των μορφικών/εξωτερικών χαρακτηριστικών ενός προσώπου ή πράγματος. Εδώ θα δεχτούμε ότι πιο σφαιρικά η οριοθέτηση δεν περιορίζεται μόνο στα χαρακτηριστικά του προσώπου (Collins, 1999, Πανούσης, 2003) αλλά περιλαμβάνει και τον τρόπο που παρουσιάζουμε τον εαυτό μας, το επάγγελμα που κατέχουμε ή που διαλέγουμε, τα ενδιαφέροντα, την κοινωνική τάξη στην οποία ανήκουμε, το φύλο, την ηλικία, το εισόδημα, το ύψος, τον τρόπο με τον οποίο θα μιλήσουμε, το λεξιλόγιο που θα επιλέξουμε να χρησιμοποιήσουμε και γενικότερα τον τρόπο ζωής που υιοθετούμε.

Η έννοια της φυσιογνωμίας ενέχει δηλαδή επιπλέον μία ερμηνευτική πτυχή, την οποία είναι απαραίτητο να την επεξεργαστούμε λίγο περισσότερο. Παρακάμπτοντας τον περιοριστικό τυπικό ορισμό της φυσιογνωμίας που αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στο πρόσωπο ενός ατόμου, καλό θα ήταν η έννοια αυτή να μην ταυτιστεί με στοιχεία που αφορούν αποκλειστικά στην εξωτερική εμφάνιση. Στα αγγλικά αναφέρεται ως *physiognomy*- φύση (physis) και γνώμη, αξιολόγηση (gnomon, judge). Με φράσεις όπως «αυτός είναι τρομερή φυσιογνωμία» συνειδητοποιούμε ότι χρησιμοποιούμε τον όρο αυτό όταν θέλουμε να αναφερθούμε σε άτομα που δεν τα έχουμε γνωρίσει πολύ καλά, αποδίδοντας τους ένα γενικό και ασαφές σύνολο χαρακτηριστικών που δεν εστιάζουν στα βιολογικά μορφολογικά χαρακτηριστικά αλλά και σε ευρύτερες ιδιότητες και ρόλους που καλύπτουν όλο το φάσμα της κοινωνικής τους ζωής.

Ευρύτερα λοιπόν η φυσιογνωμία συντίθεται τόσο από τα σταθερά βιολογικά χαρακτηριστικά του προσώπου και του σώματος ενός ανθρώπου όσο και από τα μεταβαλλόμενα άρα ασταθή κοινωνικά χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν και ολοκληρώνουν την ατομική ολότητα. Η διαμόρφωση μιας αιτιακής σχέσης μεταξύ των βιολογικών χαρακτηριστικών ενός ατόμου με τη κοινωνική του συμπεριφορά, εγκληματική ή μη, όπως έκανε ο Lombroso, δεν θα οδηγούσε σε ασφαλή συμπεράσματα. Αντίθετα η συσχέτιση της κοινωνικής συμπεριφοράς που επιδεικνύει ένα άτομο και δη της εγκληματικής με κάποια από τα κοινωνικά του χαρακτηριστικά την δεδομένη χρονική στιγμή που εκδηλώνει τη συγκεκριμένη συμπεριφορά, αποτελεί ίσως πιο ασφαλή δίοδο στην σύγχρονη αστυνομική έρευνα.

Αυτό ακριβώς συμβαίνει και στον τόπο ενός εγκλήματος ή μιας ανθρωποκτονίας ειδικότερα. Η σύνδεση ξεκινάει από στοιχεία και πληροφορίες που φαίνονται από τη θεατρική αναπαράσταση της εγκληματικής συμπεριφοράς και καταλήγει σε αυτό που ονομάζουμε φυσιογνωμία του υπόπτου. Ο

χώρος και κάθε στοιχείο μέσα στο χώρο, στον οποίο έχει διαπραχθεί ένα έγκλημα, δίνει μία πρώτη εικόνα για τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν την προσωπικότητα του δράστη. Ένα στοιχείο, είτε αφορά το βιολογικό είτε το κοινωνικό κομμάτι της φυσιογνωμίας, οδηγεί συνήθως σε ένα αντικείμενο ή μια χαρακτηριστική πληροφορία για τον ύποπτο.

Η συσχέτιση αυτή που επιδιώκουν οι αστυνομικές αρχές σε τέτοια περιστατικά ωστόσο δεν συμβαδίζει με την μαθηματικού τύπου συσχέτιση που προσπάθησε να επιτύχει ο Lombroso μεταξύ εμφάνισης και συμπεριφοράς, βιολογικού και κοινωνικού. Η έννοια της φυσιογνωμίας έχει διευρυνθεί και οι όροι έχουν αλλάξει. Η εγκληματική συμπεριφορά τη στιγμή που παρουσιάζεται με τον τρόπο που παρουσιάζεται αποτελεί μια εικόνα και αντανακλά τη ψυχική κατάσταση, στην οποία έχει περιέλθει ο ύποπτος την ώρα της ανθρωποκτονίας (μιας και μιλάμε πιο συγκεκριμένα για αυτό τον τύπο εγκλήματος). Ο εγκληματίας θα αφήσει αναπόφευκτα μέρη από τη φυσιογνωμία του στο τόπο του εγκλήματος είτε βιολογικά (DNA, αποτυπώματα) είτε κοινωνικά (ρουχισμός, εργαλεία, οργάνωση στο χώρο, όχημα). Στη σύγχρονη πραγματικότητα τα βιολογικά στοιχεία αντιστοιχούν στα λεγόμενα ιατροδικαστικά ευρήματα (μαλλιά, αίμα, σπέρμα, σάλιο, ίνες) και τα κοινωνικά αντιστοιχούν σε χαρακτηριστικά όπως ενδεικτικά οι προσωπικές συνήθειες, η αποδοχή ευθυνών, τα ενδιαφέροντα, το επάγγελμα και το μορφωτικό επίπεδο.

Το δίπολο Οργάνωση- Αποδιοργάνωση και η εφαρμογή του στον τόπο του εγκλήματος.

Όπως επώθηκε και παραπάνω το κλειδί για τη πιο σωστή διαμόρφωση της ευρύτερης εικόνας του εγκληματία σε ένα περιστατικό ανθρωποκτονίας είναι ανάλογα η επαγωγική ή παραγωγική σκέψη. Ο επαγωγικός συλλογισμός αφορά στη συγκριτική, συσχέτική και στατιστική διαδικασία που βασίζεται σε ένα πιο υποκειμενικό επίπεδο, όπως για παράδειγμα η παρατήρηση της εξέλιξης ψυχολογικών συνδρόμων που ίσως γίνονται εμφανή. Ο παραγωγικός συλλογισμός αφορά καθαρά στα αποδεικτικά στοιχεία στον τόπο του εγκλήματος και στη διερευνητική μέθοδο σχετικά με τα σχήματα/ πρότυπα συμπεριφοράς ενός συγκεκριμένου τύπου εγκληματία.

“Ο Lombroso απέδωσε στους φονιάδες στενό μέτωπο, υπέρμετρα ζυγωματικά, ασυμμετρία προσώπου, ασυμμετρία της μύτης και των κογχών”

Σύμφωνα με τη δίπολο Οργάνωση-Αποδιοργάνωση υπάρχουν δύο τύποι τόπου εγκλήματος: αυτός που εκπέμπει ως ένα βαθμό κάποιου είδους οργάνωση εκ'μέρους του δράστη και αυτός που εκπέμπει κάποιου είδους αποδιοργάνωση στις κινήσεις του δράστη. Πιο συγκεκριμένα το Εγχειρίδιο Κατηγοριοποίησης Εγκλήματος (Crime Classification Manual) αναφέρει ότι: το επίπεδο οργάνωσης ή αποδιοργάνωσης στον τόπο του εγκλήματος μας αποκαλύπτει πληροφορίες για το επίπεδο ευστροφίας, ευελιξίας, ελέγχου που διακρίνει τον εγκληματία σαν ιδιουσγκρασιακή ιδιότητα σε ολόκληρο το φάσμα των δραστηριοτήτων του. Δηλώνει επίσης κατά πόσο ήταν ικανός/ή να χειριστεί το θύμα και αν το γνώριζε ή όχι, ενώ είναι ενδεικτικό σημάδι για να καταλάβουμε αν υπήρχε προετοιμασία της εγκληματικής πράξης.

Συνήθως επικρατεί η αντίληψη ότι όταν ο τόπος του εγκλήματος είναι ακατάστατος, με πολλά φυσικά χαρακτηριστικά αντιστοιχεί σε έναν ανοργάνωτο και ψυχωτικό εγκληματία. Όταν ο τόπος του εγκλήματος έχει πολύ λίγα αποδεικτικά στοιχεία και είναι λιγότερο χαώδης αντιστοιχεί σε έναν οργανωμένο και ψυχοπαθή εγκληματία. Στην πραγματικότητα η «σκηνή» του εγκλήματος δεν υπάγεται απόλυτα είτε στο ένα άκρο του δίπολου είτε στο άλλο, αλλά τοποθετείται κάπου στο ενδιάμεσο. Από τη στιγμή λοιπόν που ανοργάνωτα χαρακτηριστικά παρουσιάζονται και από μη ψυχωτικά άτομα ενώ το χαρακτηριστικό της οργάνωσης δεν είναι αποκλειστικό στα ψυχοπαθή άτομα, τα οποία τις περισσότερες φορές ενέχουν και ψυχωτικές ιδιουσγκρασιακές πτυχές, η αντίληψη αυτή είναι τουλάχιστον απλοϊκή και δεν εξυπηρετεί παρά μόνο το πρακτικό κομμάτι μιας αστυνομικής επιχείρησης.

Ερμηνευτικά η εμφάνιση ενός βαθμού οργάνωσης στον τόπο του εγκλήματος μας προσφέρει κάποια στοιχεία για τη φυσιογνωμία του δράστη. Οργανωμένα δρουν συνήθως τα άτομα που παίρνουν προφυλάξεις και φροντίζουν να μην αποκαλυφθούν, δίνουν ένα νόημα σε αυτό που κάνουν και δεν προβαίνουν αυθαίρετα και ευκαιριακά στην εγκληματική πράξη, ενώ όταν έχουμε τέτοια περίπτωση το έγκλημα θεωρείται προμελετημένο και υπάρχουν λίγα αποδεικτικά στοιχεία. Ενδέχεται η οργάνωση αυτή στις κινήσεις ακόμα και στον τρόπο που σκοτώνει κάποιος να αντανakλά και τον τρόπο ζωής του ατόμου αυτού. Συνήθως χαρακτηρίζει επίσης το σπίτι ή το χώρο που μένει, τη προσωπική εμφάνιση (ίσως να κρύβει και μια ψυχαναγκαστική πλευρά), ενώ είναι άτομα που επιλέγουν να μην είναι κοινωνικά, απολαμβάνοντας τη μοναξιά τους. Είναι παντρεμένα ή έχουν μόνιμο

**“ Με παρόμοιο
τρόπο απέδωσε
στον κλέφτη, σβέλτο
πρόσωπο, επιδέξια
χέρια και μικρά μάτια,
στον κατά συρροή
δολοφόνο παγωμένο
βλέμμα, γυάλινα
μάτια, γρυπή μύτη ”**

τον εαυτό τους. Το όπλο είναι παρόν στη σκηνή του εγκλήματος και τα αποδεικτικά στοιχεία που αφήνουν πίσω πολλά. Αυτή η αποδιοργάνωση χαρακτηρίζει και την καθημερινότητα τους συμπεριλαμβανομένου του τρόπου ένδυσης, της διακόσμησης του σπιτιού, τη γενική τους εμφάνιση, τον τρόπο ζωής, την πειθαρχία και τη συνέπεια σε επαγγελματικούς στόχους. Τα άτομα αυτά είναι μοναχικά όχι από επιλογή αλλά επειδή δεν έχουν κοινωνικές δεξιότητες, φοβούνται τους ανθρώπους και έχουν τις περισσότερες φορές κατασκευάσει ένα σύστημα εκλογίκευσης της πραγματικότητας που βιώνουν βασισμένο σε ψευδαισθήσεις και αναληθείς αντιλήψεις. Ο τύπος αυτός του ανθρωποκτόνου κατά τη διάρκεια της εγκληματικής ενέργειας βρίσκεται σε κατάσταση πανικού ενώ είναι αρκετά μπερδεμένος. Δρα παρορμητικά και βρίσκει τα θύματα του κοντά στη γεωγραφική περιοχή στην οποία μένει και ο ίδιος. Τέλος είναι σεξουαλικά ανίκανος ενώ κρατά τις αποστάσεις με το κοινωνικό περίγυρο και μπορεί να χαρακτηριστεί απρόσιτος.

Το σύγχρονο αποτύπωμα της φυσιογνωμίας του δράστη μέσα από την ερευνητική διαδικασία.

Το σκηνικό μιας ανθρωποκτονίας μπορεί να περιλαμβάνει το στίσημο, τη προσωπική υπογραφή του καλλιτέχνη και το λεγόμενο “undoing”, που αναφέρεται σε κινήσεις που γίνονται από το δράστη κυρίως μετά την ανθρωποκτονία και εστιάζονται στο θύμα. Οι κινήσεις αυτές συμβολίζουν την «αποκατάσταση» του θύματος και περιλαμβάνουν το πλύσιμο του θύματος, την τοποθέτηση μαξιλαριού στο κεφάλι του, την κάλυψη του με κάποια κουβέρτα ή κάτι παρόμοιο και γενικότερα συμπεριφορές που αποσκοπούν στην επαναφορά του θύματος σε μία πιο φυσιολογική κατάσταση από αυτή που έχει περιέλθει μετά την αν-

**“ Στον απατεώνα
λοξή μύτη και
μικρά μάτια και
τέλος πλούσια
μαλλιά, αραιά γένια,
τεράστιο σαγόνι και
πλατιά ζυγωματικά
στον γεννημένο
εγκληματία ”**

θρωποκτονία. Τέτοια τελετουργικά συμπεριφορικά σχήματα αποκαλύπτουν ότι υπάρχει κάποια σχέση που εκπέμπει κάποια οικειότητα μεταξύ δράστη και θύματος.

Το «στήσιμο» ακολουθεί κυρίως τους οργανωμένους ανθρωποκτόνους. Προκειμένου να δώσουν λάθος εντύπωση και να παραπλανήσουν την αστυνομία στήνουν το σκηνικό του εγκλήματος μετά την ανθρωποκτονία, έτσι ώστε να δημιουργήσουν την ψευδαίσθηση ότι αφορά διαφορετικό τύπο εγκληματία. Το στήσιμο ή το «undoing» είναι πιθανό να αποτελούν ταυτόχρονα και τη προσωπική υπογραφή που μπορεί να αφήσει ένας ανθρωποκτόνος στη σκηνή του εγκλήματος.

Γενικότερα ο χώρος στον οποίο τοποθετείται η ανθρωποκτονία «μιλάει». Αντανακλά τη φυσιογνωμία του δράστη, όπως την ορίσαμε παραπάνω, και η αποκρυπτογράφηση της επιτυγχάνεται με το συνδυασμό πληροφοριών μέσα από πέντε επίπεδα ανάλυσης. Τη θυματολογία, τον τόπο του εγκλήματος, το στήσιμο, τα ιατροδικαστικά ευρήματα και τις ερευνητικές προοπτικές. Κάθε ένα από αυτά τα επίπεδα ανάλυσης προσφέρουν ένα κομμάτι από τη φυσιογνωμία του δράστη στο εκάστοτε περιστατικό. Πιο συγκεκριμένα: στο πλαίσιο της θυματολογίας εξετάζουμε το θύμα. Τον τρόπο ζωής του, το επάγγελμα, την προσωπικότητά του, τους φίλους του, το εισόδημα του, την οικογένειά του, τα μέσα μεταφοράς που συνήθιζε να χρησιμοποιεί, αν έκανε χρήση ναρκωτικών ή αλκοόλ, αν είχε κάποια αναπηρία, τη συζυγική του κατάσταση, τις δραστηριότητες, τις συνήθειες του και τους φόβους του και το τι έκανε πριν την εγκληματική ενέργεια.

Το θύμα όντας κύριος στόχος του δράστη αποτελεί έναν καθρέφτη στον οποίο αντανακλάται το είδωλο της φυσιογνωμίας του ανθρωποκτόνου. Αποκαλύπτει πληροφορίες που αφορούν τόσο την κοινωνική όσο και τη βιολογική ζωή του υπόπτου, αποκαλύπτοντας τον τρόπο δράσης (οργάνωση- αποδιοργάνωση), συμπεριφοράς και ψυχικής ιδιαιτερότητας τη στιγμή του εγκλήματος. Για παράδειγμα μια ανθρωποκτονία συνήθως είναι αποτέλεσμα λανθασμένου χειρισμού των 3D (Deprivation, Domination, Depreciation)- στέρηση, κυριαρχία, υποτίμηση του άλλου. Ο ψυχωτικός τύπος ανθρωποκτόνου θα εκφράσει τις παραπάνω ψυχικές καταστάσεις παρορμητικά, θα μπει στη διαδικασία «αποκατάστασης» του θύματος ενώ θα αισθανθεί τύψεις και ενοχές.

Ο ψυχοπαθής τύπος ανθρωποκτόνου, που χαρακτηρίζεται από εγωκεντρικότητα, μεγαλομανία, έλλειψη τύψεων ή ενοχών, συναισθηματική ρηχότητα και είναι χειριστικός, θα αντιδράσει διαφορετικά στην έκφραση ή στην επανάκτηση των παραπάνω συναισθημάτων. Δεν θα μπει στη διαδικασία «αποκατάστασης» του

θύματος, θα στήσει τον τόπο του εγκλήματος έτσι ώστε να αποπροσανατολίσει τις αρχές, θα δράσει με λογική και οργάνωση και δεν θα αφήσει ανούσια αποδεικτικά στοιχεία. Σε αυτές τις περιπτώσεις η αδυναμία ελέγχου της συμπεριφοράς εκφράζεται πολλές φορές με τον αβυσσαλέο τρόπο με τον οποίο σκοτώνει το θύμα.

Στο επίπεδο της σκηνής του εγκλήματος εξετάζουμε το περιβάλλον, τον χρόνο και τον τόπο, πόσοι θα μπορούσε να είναι οι δράστες, αν η σκηνή είναι οργανωμένη ή χαώδης, τις φυσικές αποδείξεις που μας παρέχει, το όπλο αν υπάρχει, τη φυσική κατάσταση του σώματος και τα αντικείμενα που έχουν αφήσει πίσω ή έχουν πάρει. Σε αυτό το επίπεδο τοποθετούμε τον δράστη σε ένα τοπογραφικό πλαίσιο, αν υπάρχει οργανωμένη σκέψη ή παρορμητικότητα και γενικά αξιολογούμε το πλαίσιο που έλαβε χώρα η εγκληματική πράξη.

Σε επίπεδο στησίματος, αξιολογούμε αν ο θάνατος είναι φυσικός, ατύχημα, αυτοκτονία ή εγκληματική ενέργεια ενώ σε επίπεδο ιατροδικαστικών ευρημάτων εξετάζουμε αν υπάρχει ένα βιολογικό κομμάτι από τη φυσιογνωμία του εγκληματία όπως μαλλιά, αίμα, σπέρμα ή σάλιο, πάνω στο θύμα ή οπουδήποτε αλλού στον τόπο του εγκλήματος. Τέλος σε επίπεδο αυτοψίας διαπιστώνουμε την αιτία θανάτου του θύματος. Αν προήλθε από κάποιο τραύμα, από βασανισμό –κάτι που θα μπορούσε να είναι ενδεικτικό φετιχιστικής συμπεριφοράς ή εξισορρόπηση εξουσίας μεταξύ δράστη και θύματος, αν υπάρχει αλλοίωση προσώπου- προσπάθεια αποπροσωποποίησης του θύματος, αν το θύμα έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά ή υπάρχει κάποιου είδους ακρωτηριασμός.

Με αυτό τον τρόπο και συσχετίζοντας τις πληροφορίες από την ανάλυση των επιπέδων που προαναφέραμε επιχειρείται η διαμόρφωση και η κατασκευή της φυσιογνωμίας του δράστη όχι τόσο βιολογικά όσο σαν κοινωνική οντότητα τη δεδομένη χρονική στιγμή και ακολουθεί σε

πέμπτο επίπεδο η έρευνα του κοινωνικού περιβάλλοντος, στο οποίο αλληλεπιδρά ο φερόμενος ως ύποπτος.

Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι η φυσιογνωμία όπως την ορίσαμε εκ νέου συνεχίζει και παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στις σύγχρονες ερευνητικές μεθόδους στηριγμένη όχι στη βιολογική δομή του δράστη αλλά βασισμένη στην ανάλυση της συμπεριφοράς με σημείο αφετηρίας την εγκληματική ενέργεια - της ανθρωποκτονίας στη προκειμένη περίπτωση- και πηγαινόντας προς τα πίσω στην κατανόηση των ιδιοσυγκρασιακών και συμπεριφορικών τάσεων του ανθρωποκτόνου στο πλαίσιο της ευρύτερης κοινωνικής καθημερινότητας, με αποτέλεσμα τη σύλληψή του.]

“ **Ο ψυχοπαθής**
τύπος ανθρωποκτόνου,
χαρακτηρίζεται από
εγωκεντρικότητα,
μεγαλομανία, έλλειψη
τύψεων ή ενοχών,
συναισθηματική ρηχότητα
και είναι χειριστικός. Θα
αντιδράσει διαφορετικά
στην έκφραση ή στην
επανάκτηση των παραπάνω
συναισθημάτων ”